

آیین شهرسازی پایدار

ویرایش دوم به همراه اضافات

انتشارات طحان

ناشر تخصصی معماری و شهرسازی

آیین شهرسازی پایدار

ویرایش دوم به همراه اضافات

نویسندگان: کوین جی. کریزک و جو پاور

انجمن شهرسازی آمریکا

ترجمه:

دکتر مصطفی بهزاد فر

استاد طراحی شهری دانشگاه علم و صنعت ایران

دکتر کیومرث حبیبی

دانشیار برنامه ریزی شهری دانشگاه کردستان

انتشارات طحان

ناشر تخصصی معماری و شهرسازی

سرشناسه	: کریزک، کوین ج. Krizek, Kevin J.
عنوان و نام پدیدآور	: آیین شهرسازی پایدار/ نویسندگان کوینجی کریزک و جو پاور؛ ترجمه مصطفی بهزاد فر، کیومرث حبیبی.
وضعیت ویراست	: ویراست ۲.
مشخصات نشر	: تهران: طحان، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۸ ص:، مصور، جدول، نمودار.
شابک	: 622-6507-23-3۹۷۸-
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: عنوان اصلی: A planners guide to sustainable development، ۱۹۹۶ع.
یادداشت	: چاپ قبلی: مهرایمان، ۱۳۸۹.
یادداشت	: کتاب حاضر اولین بار در سال ۱۳۸۸ با عنوان "راهنمای برنامه‌ریزان در توسعه پایدار" توسط انتشارات چرخ نیلوفر منتشر شده است.
یادداشت	: نمایه.
یادداشت	: کتابنامه.
عنوان دیگر	: راهنمای برنامه‌ریزان در توسعه پایدار.
موضوع	: توسعه پایدار -- ایالات متحده
موضوع	: Sustainable development -- United States
موضوع	: شهرسازی -- ایالات متحده -- نمونه‌پژوهی
موضوع	: City planning -- United States -- Case studies
شناسه افزوده	: پاور، جو، ۱۹۶۳ - م.
شناسه افزوده	: Power, Joe
شناسه افزوده	: بهزادفر، مصطفی، ۱۳۲۵ - مترجم
شناسه افزوده	: حبیبی، کیومرث، ۱۳۵۳ - مترجم
رده بندی کنگره	: ۴۰۹۱۳۳/۷۱۱-ANA ۱۳۹۱۰۸/۴۴۲
رده بندی دیویی	: ۴۰۹۱۳۳/۷۱۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۵۴۸۹۰۲

آیین شهرسازی پایدار

ویرایش دوم به همراه اضافات

نویسنده: کوین کریزک - جو پاور

ترجمه: مصطفی بهزادفر - کیومرث حبیبی

چاپ: آرمانسا

صحافی: آرمانسا

لیتوگرافی: آرمانسا

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

مدیر تولید: ابوالفضل چلاغلو

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۵۰۷-۲۳-۳

www.tahanpub.ir
tahan_publication@yahoo.com

تلفن مرکز پخش: ۰۲۱-۶۶۴۰۳۲۰۸-۶۶۴۰۳۱۹۱
تلفکس: ۰۲۱۶۶۹۶۷۰۵۹ همراه: ۰۹۱۲۱۹۸۵۶۱۷

پیشگفتار مترجمین

در آوریل ۱۹۹۵ یکی از مترجمان این نوشتار با دیدگاه‌های کوین کریزک^۱ در بیست و ششمین همایش بین‌المللی انجمن پژوهش طراحی محیطی که در بوستون آمریکا برگزار می‌شد، آشنا شد. مقاله کریزک با عنوان "A Role for Public Space in Sustainable Development" نظر بسیاری از شرکت‌کنندگان همایش مذکور را به خود جلب کرد^۲. نامبرده که در آن زمان دانشجوی طراحی و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه واشنگتن بود اظهار داشت، کتابی را با همکاری جو پاور^۳ تحت عنوان "A Planners Guide to Sustainable Development" تدوین نموده است، که در سال ۱۹۹۶ توسط انجمن شهرسازی آمریکا منتشر خواهد شد. به‌محض انتشار، کتاب مذکور مورد مطالعه قرار گرفت. از همان زمان ترجمه کتاب از دل‌مشغولی‌های مهم بوده تا اینکه همکاری مشترک مترجمین در پروژه‌های مختلف شهرسازی و همکاری در گروه شهرسازی دانشگاه علم و صنعت ایران انجام این امر را میسر نمود. ترجمه اولیه کتاب از سال ۱۳۸۱ شروع شد و در سال ۱۳۸۳ به اتمام رسید. لیکن، مشکلات و اشتغالات فراوان موجب به تعویق افتادن ویرایش ادبی و نشر کتاب مذکور شد. البته برای تسریع نشر کتاب، ترجمه در اختیار شخص خاصی قرار گرفت تا با دریافت حق‌الزحمه و ویرایش ادبی آن را انجام دهد. با گذشت ۳ ماه از توافق و ویرایشی، فرد مربوطه ظاهراً از انجام این کار منصرف شد(!). با گذشت ۵ سال از موضوع و درحالی‌که ویرایش متن ترجمه آماده شده و توسط ناشر در دست چاپ بود، از طرف فرد مورد نظر پیغام رسید که ایشان نیز در یک عمل غیر اخلاقی متن این کتاب را آماده چاپ نموده است. حال تا چه مقدار از ترجمه اولیه امانتی این مترجمین استفاده شده است الله اعلم.

متأسفانه یکی از مترجمین قبلاً نیز با چنین رویداد غیر اخلاقی در کتاب دیگر مواجه شد. در آن مقطع، علی‌رغم زحمات فراوان و آماده بودن کتاب از طرف مترجمین صلاح دیده شد که به انتشار مجدد اقدام نشود. معه‌ذا، در اینجا تصمیم دیگری اتخاذ شد، تا علاوه بر ارائه یک ترجمه درست، جامعه علمی و حرفه‌ای ایران را برای برخورد داشتن از تکرار چنین رویدادهایی آگاهی دهد.

¹ Kevin j Krizek

^۲ مقاله مذکور با تغییرات ناچیزی در سال ۱۳۸۰ ترجمه شد که به‌صورت دست‌نوشته در اختیار دانشجویان برنامه‌ریزی و طراحی شهری دانشگاه علم و صنعت ایران قرار گرفت.

³ Joe Power

همان‌طور که گفته شد کتاب پیش‌رو اولین نوشتار تکنیکی شهرسازانه در زمینه ساخت و ساز (توسعه) پایدار^۱ است که با همت انجمن شهرسازی آمریکا^۲ آماده‌سازی و چاپ شده است. از آن تاریخ ده‌ها کتاب در شاخه‌های مختلف با ساختمانیه پایداری محیط و پایداری توسعه، نوشته و انتشار یافته است. اما، کتاب پیش‌رو ویژگی‌هایی دارد که آن را از بسیاری نوشته‌های مشابه ممتاز می‌نماید. این کتاب، بر یک الگوی خاص و جزئی نسخه پیچی نشده است که به موردها و مصداق کاربردی خاص محدود گردد. بلکه به موضوعات کلی و همه شمولی در مبحث پایداری پرداخته است که می‌تواند برای تنوعی از سامانه‌های برنامه‌سازی، به‌ویژه سامانه‌های آرمان‌خواه کاربرد داشته باشد. کتاب یاد شده را می‌توان «آیین شهرسازی پایدار نامید». زیرا، اصول پایه حرکت در مسیر و فرآیند پایداری را ارائه می‌دهد.

در آیین شهرسازی پایدار اصولی ارائه شده است که نه تنها در فعالیت‌های اجرایی شهرسازی کاربرد دارد، بلکه می‌تواند برای انجام پژوهش‌های شهرسازی در مدار پایداری و تدوین ضوابط راهنما و هدایت و کنترل تدقیقی مبتنی بر پایداری مورد استفاده و استناد قرار گیرد. فصل اول کتاب به شرایط و مسائلی پرداخته است که الزامات پارادایم پایداری را در حوزه شهرسازی به پیش می‌کشاند. در فصل دوم ضمن بیان اصول اولیه پایداری، شرایط محیطی برای به رسمیت بخشیدن آن را در سطح بین‌المللی مطرح می‌کند و دستور کار ۲۱ را به مثابه منشوری برای راهکارگشایی بر می‌شمرد.

فصل سوم با عنوان پایداری و برنامه‌ریزی محلی شروع می‌شود. با توجه به تغییر طرز فکرها در مقیاس جهانی، توجه به نقش شهرسازی در زدودن غبار ناپایداری از چهره باهمستان‌ها، گوش فرادادن به نظرات جوامع محلی و ایفای نقش پیشگامی، از جمله موضوعات این فصل است.

فصل چهارم در لباس فرآیند پایداری نحوه اقدامات، به‌ویژه برای دستیابی به پایداری در مقیاس محلی، را مطرح می‌نماید. تشکیل هیأت‌های راهبری و راهبردی، خود ارزیابی، چشم اندازه‌سازی، معیارگزینی برای برنامه‌سازی و اجرا و پایش، از جمله موضوعات مباحث فصل چهارم است. برنامه‌سازی‌ها، برنامه‌ها، الگوها و نمونه‌هایی که مصداق عینی شروع ساخت و سازهای آگاهانه با رویکرد پایداری هستند در بسیاری از شهرهای جهان به‌ویژه در کشورهای پیشرفته، رخ داده است. ذکر مثال‌هایی از این برنامه‌ها و برنامه‌سازی‌ها در حوزه محلی و منطقه‌ای باهمستان‌هایی چون سیاتل، سانتامونیکا، چاتاروکا، کمبریج و المپیا در فصل پنجم ارائه شده است. این نوشتار، آیین شهرسازی پایدار را تبیین می‌نماید و می‌تواند مرجع پایه

¹ Sustainable Development

² American Planning Association

برای مجموع مراجع تدوین شده در زمینه پایداری توسعه باشد. انتظار می‌رود به مثابه راهنمای برنامه‌سازی مورد استفاده قرار گیرد، نه اینکه به‌عنوان یک نسخه درمانی برای ناپایداری تجویز شود. چگونگی برنامه‌سازی مبتنی به عناصر، اجزا و سازکار یک فرآیند برنامه‌سازی پایدار، به‌ویژه در مقیاس محلی با یک نگاه فراگیر و راهبرد مدار در این کتاب معرفی می‌گردد. فهم درست مفهوم پایداری و تلاش برای برپا داشتن آن با فعالیت‌هایی چون تشکیل هیأت‌های راهبری و راهبردی، بهره‌گیری از راهبران با اقتدار و آزاداندیش، خود ارزیابی و خود انتقادی، چشم‌اندازسازی، معیارگزینی و معیارمندی و فرآیندمداری از جمله راهبردهای دستیابی به پایداری است. در این نوشتار، ضمن توجه به سازوکارهای ادبیات شهرسازی معاصر کشور، سعی شده است تا حد ممکن از واژگان درست این حوزه دانشی-حرفه‌ای بهره گرفته شود. لذا، در بسیاری از موارد، بجای واژه متداول "طرح" که مسامحتاً معادل واژه Plan به کار می‌آید، از واژه "برنامه" استفاده شده است. از واژه "طرح" غالباً به‌عنوان معادل "Design" استفاده شده است. به‌علاوه، در مواردی که برنامه‌ای برآمده از اراده جمعی، تلاش خلاقانه و حمیت همه شمول و تقدیر آمیز مسطح نظر بوده است از واژه یاد شده (طرح) استفاده شده است. هر طرح برنامه‌ای است که در مدار و محور خلاقیت شکل گرفته باشد. برای مثال یک برنامه معماری (نه سازه) برای ساختن یا ایجاد یک بنا، "طرح" محسوب می‌گردد. در زبان‌های دیگر، نظیر زبان انگلیسی، نیز بعضاً دو واژه برنامه و طرح مسامحتاً به‌جای هم استفاده می‌شوند. اما، در زبان آکادمیک، طرح زیر مجموعه برنامه است. در همین راستا واژگان انگلیسی خاصی نظیر Design plan به معنی برنامه طراحی که به نوعی برنامه با ماهیت طراحانه دلالت دارد و به سختی فهمیده می‌شود. در ماهیت یک طرح خمیرمایه خلاقیت و هنر و دردمندی سرشتی (فطری) انسان جاری است. واژه "برنامه" به خودی خود نیز دارای ابعادی است که فهم آن بایسته توجه عمیق به جایگاه آن در متن، محتوی و منظور نوشتار می‌باشد. برنامه می‌تواند یک سند باشد، سندی که در یک فرآیند برنامه‌سازی آگاهانه حاصل شده باشد. برنامه توسعه پایدار، سندی است که سازوکار رسیدن به پایداری را برای یک مورد مشخص، نظیر یک باهستان، ترسیم می‌کند. برنامه بعضاً وقتی در مقابل ناب برنامه قرار می‌گیرد خود هدف و آرمان می‌شود. در سامانه حرکت به سوی سازندگی، به‌ویژه با رویکرد پایداری، برنامه، برنامه‌داری و تهیه برنامه خود، یک هدف است. چرا که یکی از دلایل حرکت در مسیر تخریب یا ناپایداری عدم وجود برنامه است. راهنمای ساخت‌وساز پایدار یک آئین برنامه‌سازی است. برنامه‌سازی¹ یک فرآیند است که طی آن به تهیه اسنادی ختم می‌گردد که تحت عنوان برنامه، ابزار راهنما و دستور کار اقدامات توسعه در مسیر پایداری است. برای توجه دقیق‌تر

¹ Plan Making

به مفاهیمی که در متن این ترجمان به کار آمده است، باید یادآوری شود که یک برنامه در جریان عمل و یا در تنظیم رابطه بین هدف عملیاتی و راهبرد سیاست (بعضاً خط مشی) نیز نامیده می‌شود. هر سیاست به خودی خود یک برنامه برای توسعه یا کاری است. سیاست یک ابزار عمل و شیوه عمل است. یک راهکار توسعه است. برای مثال یکی از الزامات برخورداری از شهری پایدار سلامتی و پاکیزگی است که از راهبردهای مختلفی حاصل می‌گردد. یکی از راهبردهای سلامتی و پاکیزگی جلوگیری از ریخت‌وپاش، و جمع‌آوری زباله است. وقتی ریخت‌وپاش زباله در قلمروهای همگان باهمستانی جریان داشته باشد، سلامتی و در نتیجه پایداری تهدید می‌شود. برای رسیدن به راهبرد جلوگیری از ریخت‌وپاش زباله‌ها سیاست‌های مختلفی وجود دارد. یکی از سیاست‌ها می‌تواند جریمه ریخت‌وپاش کنندگان باشد که به آن سیاست تنبیهی می‌گویند. یکی از سیاست‌ها می‌تواند جایزه دادن به جمع‌آوری کنندگان و استفاده کنندگان از دورریز باشد که به آن سیاست تشویقی می‌گویند. این سیاست‌ها برنامه است.

از جمله مواردی که ممکن است در جریان خواندن این نوشتار مشکل به نظر برسد، کاربرد واژگان دیگری نظیر پروژه است. واژه پروژه^۱ نیز ابهاماتی در کاربرد فارسی دارد و هنوز برای آن معادل درستی یافت نشده است. یک برنامه یا طرح (برنامه طراحی) وقتی به روند اجرا سپرده می‌شود، پروژه نامیده می‌شود. به عبارت دیگر هر برنامه یا طرح وقتی که وارد روند اجرا شود و یا برای اجرایی شدن برنامه‌گزاری یا نامزد شود پروژه نامیده می‌شود. راهکاری که در جریان اجرایی شدن قرار گیرد پروژه نامیده می‌شود. برای مثال پایدار نمودن توسعه بافت مرکزی شهر تهران می‌تواند هدف عملیاتی باشد که یکی از راهبردهای آن برخورداری برنامه‌داری است. بازآفرینی بافت مرکزی شهر تهران می‌تواند یک سیاست یا راهکار و یا برنامه‌ای باشد که در مدار برنامه‌داری مبتنی بر رویکرد توسعه پایدار مطرح می‌شود. وقتی که قرار باشد این سیاست یا برنامه در روند اجرا قرار گیرد باید تهیه برنامه بازآفرینی در مدار پایداری به مثابه یکی از وظایف یا مأموریت‌های شهردارای تهران تعریف شود. تهیه برنامه بازآفرینی پایدارمدار خود یک پروژه است. این پروژه از نظر جنس یا موضوع و محتوای یک پروژه مطالعاتی پژوهشی-مشاوره محسوب می‌گردد. این پروژه جز برنامه‌های اجرایی و از مأموریت‌های^۲ واحد ستادی شهرداری تهران محسوب می‌شود. البته در مراحل بعدی وقتی این پروژه مطالعاتی-پژوهشی و مشاوره اجرا شود، برنامه‌های اقدام از جنس ساخت‌وساز پیش

¹ Project

² Mission

می‌آید که مثلاً مرمت و احیا یک ساختمان به مثابه یک اقدام اجرایی-پیمانکاری یک پروژه محسوب می‌گردد.

در این نوشتار واژگان دیگری نیز به کار آمده است که در متن از آن تعریف مشخصی ارائه نشده است که یکی از آن‌ها واژه چشم‌انداز است. برای چشم‌انداز^۱ برداشت‌های مختلفی وجود دارد. به آرمان‌های مردم که در لباس برنامه‌سازی برای توسعه (پایداری) معنی‌دار شده باشد چشم‌انداز می‌گویند. چشم‌انداز از آرمان بر می‌آید، ذاتی آرمانی دارد ولی آرمان نیست. چشم‌انداز را می‌توان انگاره‌های سامان‌یافته مردم در فرآیند توسعه دانست. چشم‌اندازسازی قدم اول برنامه‌سازی است که در آن نظر همه مردم اعم از متخصصین و غیرمتخصصین به‌وسیله گروهی که تخصص آن چشم‌اندازسازی (برنامه‌سازی) است، یعنی از چگونگی تدوین مفاهیم در یک نظام برنامه‌ای معنی‌دار آگاهی دارد، نظم و نسق پیدا می‌کند. چشم‌اندازسازی جزء اولین حرکتی بود که در قالب پروژه‌های تدوین برنامه‌های توسعه پایدار، با نمونه موردی‌هایی که در کتاب پیش‌رو آمده، شکل گرفته است. یکی از مهمترین درس‌هایی که می‌توان از مطالب کتاب پیش‌رو گرفت، فهم واقعی چشم‌انداز و مفهوم واقعی چشم‌اندازسازی است که در جامعه حرفه‌ای ایران بعضاً کج فهمیده می‌شود. یادآوری می‌گردد که یکی از مهمترین نمودهای چشم‌اندازسازی نمود حضور مردم در برنامه و برنامه‌سازی است که خود یکی از مهمترین چالش‌های برنامه توسعه و پایداری توسعه در ایران است. به‌ویژه اینکه چگونگی تأمین تضمین اجرائی بودن می‌تواند از محتوای برنامه‌های نمونه برآمده و به‌کار گرفته شود.

یکی از موضوعات دیگری که در مطالب کتاب به کار آمده و زمینه کج فهمیده شدن و خلط مبحث چه به صورت مستقل و چه با دو واژه هدف عملیاتی^۲ و چشم‌انداز را دارد هدف کلان^۳ است. برای فهم اهداف کلان اولاً بهتر است آن را در ادامه فهم از چشم‌انداز و قبل از مراجعه به هدف عملیاتی معنی‌یابی نمود. همان‌طور که گفته شد، آرمان‌های مردم به‌صورت انگاره‌های سامان یافته‌ای در می‌آید که در فرآیند توسعه کاربرد دارند و برای سامانه تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری به‌صورت واقعیت‌گرایی میل می‌کنند. تبدیل دیدگاه‌های مردم، که در چارچوب چشم‌اندازسازی به‌صورت بیانیه درآمده است، به مفاهیمی که در شاخه‌های دانشی توسعه لباس معنی‌داری به تن نمود و با هنجارها و اصول کلی توسعه، هم‌بانی پیدا می‌کند، اهداف کلان می‌باشند. چشم‌انداز نوعاً برنامه است، اما اهداف کلان گزاره‌هایی برگرفته از اهداف کلان و متأثر از مسائل محیطی می‌باشند که بستر شناخت و درک و تجزیه

¹ Vision

² Objective

³ Goal

و تحلیل عوامل محیطی عرصه برنامه‌سازی، برنامه‌ریزی و طراحی می‌باشند. اهداف کلان به برنامه‌ساز می‌گویند برای راهی که می‌خواهد برود، شناخت چه عواملی از مجموعه عوامل محیطی الزام پیدا می‌کند. وقتی که شناخت عوامل محیطی به منصفه عمل درآید آن وقت اهداف عملیاتی قابلیت بروز و مطرح شدن پیدا می‌کند. برای مثال در برنامه چشم‌اندازی که از طریق ترجمان آرمان‌های سامان داده شده مردم متضمن رسیدن به جامعه‌ای عاری از هرگونه آلودگی زیست‌محیطی برای سیاتل به مثابه سرمشق و الگوی دیگر شهرها، تدوین می‌شود، توسعه پایدار با تأکید بر عوامل زیست‌محیطی در مفهوم عام آن یک هدف کلان محسوب می‌شود. اما هدف عملیاتی زمانی تدوین می‌شود که جزئیات ویژگی‌های محیطی شناسائی شود و به صورت مصداقی در موردهایی خاص، نظیر پیاده‌مدار کردن خیابان اصلی شهر تبلور پیدا کند.

امید که توضیحات یاد شده، خوانندگان محترم را در بهره‌گیری از این کتاب و همین‌طور طی کردن فرآیند برنامه‌سازی و برای توسعه پایدار در سرزمین ملی ما "ایران" یاری رساند. از آنجا که کتاب یاد شده یک مأخذ پایه می‌باشد، خوانندگان محترم را به مأخذ عملیاتی‌تری که در این راستا تألیف شده در انتهای کتاب ارجاع داده می‌شود. انتظار می‌رود راهنمایی خوانندگان محترم، مترجمین نوشتار پیش‌رو را در اصلاح هرگونه برداشتی که ممکن است نادرست به نظر برسد و تداوم مسیری که به پایداری باهمستان‌های ایران عزیز ختم شود، یاری رساند. در آخر لازم می‌دانیم از کمک و مساعدت مهندس میلاد زندسلیمی در بازنگری ویرایش دوم کتاب تشکر و قدردانی نماییم.

مصطفی بهزادفر، کیومرث حبیبی

تهران، بهمن ماه ۱۳۹۷

درباره نویسندگان

کوین کریزک طی سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۷ در دانشگاه مینوسوتا و از سال ۲۰۰۷ به‌عنوان استادیار گروه شهرسازی و مهندسی عمران دانشگاه کلرادو در ایالات متحده آمریکا مشغول به‌کار است. او دکتری خود را با گرایش طراحی و برنامه‌ریزی شهری از دانشگاه واشنگتن (۲۰۰۱) دریافت کرد. کریزک دارای فوق لیسانس برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای از دانشگاه کارولینای شمالی در چپل هیل است.^۱ نامبرده از آغاز دوره تحصیلات دانشگاهی به‌موضوع توسعه پایدار علاقمند بود. لذا مدتی در دانشگاه محل تحصیل کارشناسی ارشد و همینطور در حومه تون^۲ ایالت ویومینگ^۳ در زمینه توسعه پایدار مشغول به‌کار و تحصیل بود. اکنون تدریس دروسی چون "کاربری زمین و حمل‌ونقل، اصول و روش‌های برنامه‌ریزی، روش تحقیق و سمینار رساله نویسی" راهنمایی چند رساله دکتری در زمینه برنامه‌ریزی و طراحی شهری را در دانشگاه کلرادو به عهده داشته و در همان حال، مدیر مؤسسه تحقیقاتی "حمل‌ونقل و جامعه پویا"^۴ نیز می‌باشد. از مهمترین کارهای چند سال اخیر او نگارش کتاب‌های "برنامه‌ریزی مکانی و شبکه‌ها: کاربری زمین و حمل‌ونقل کلان‌شهرها"^۵ و "دسترسی به مقاصد"^۶ است که با همکاری "دیوید لوپنسون"^۷ آن‌ها را به رشته تحریر درآورده است. راه‌اندازی مجله علمی "حمل‌ونقل و کاربری زمین" و کسب چندین جایزه در زمینه "حمل‌ونقل و کاربری زمین"، "حمل‌ونقل و بهداشت"، "طراحی با هدف ارتقاء سلامتی" و نیز نگارش ۳۴ مقاله علمی-پژوهشی را می‌توان از فعالیت‌های اخیر نامبرده تا سال ۲۰۱۰ ذکر نمود.

جو پاور، فارغ‌التحصیل برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای است. او کار حرفه‌ای و پژوهشی خویش را به‌عنوان یک کارشناس ارشد در مهندسی مشاور رینکتون^۸ در "ونچورا"^۹ شروع کرد. "پاور" در انجمن شهرسازی آمریکا، شاخه کالیفرنیا به‌عنوان عضو کمیته بررسی قانونی برنامه‌ها به‌کار پرداخته و در این ارتباط مقالاتی در نشریه "California Planner" نوشته است. درگیری او با پروژه "برنامه فراگیر برای توسعه پایدار ونچورا" از او یک متخصص توانمند در زمینه تدوین ضوابط راهنما برای برنامه‌ریزی و طراحی با رویکرد پایدار ساخت. همکاری با کریزک در تألیف این کتاب را می‌توان از مهمترین کارهای نامبرده ذکر نمود.

¹ North Carolina at Chapel hill

² Teton Country

³ Wyoming

⁴ Active Communities / Transportation (ACT)

⁵ Planning for Place and Plexus: Metropolitan Land Use and Transport

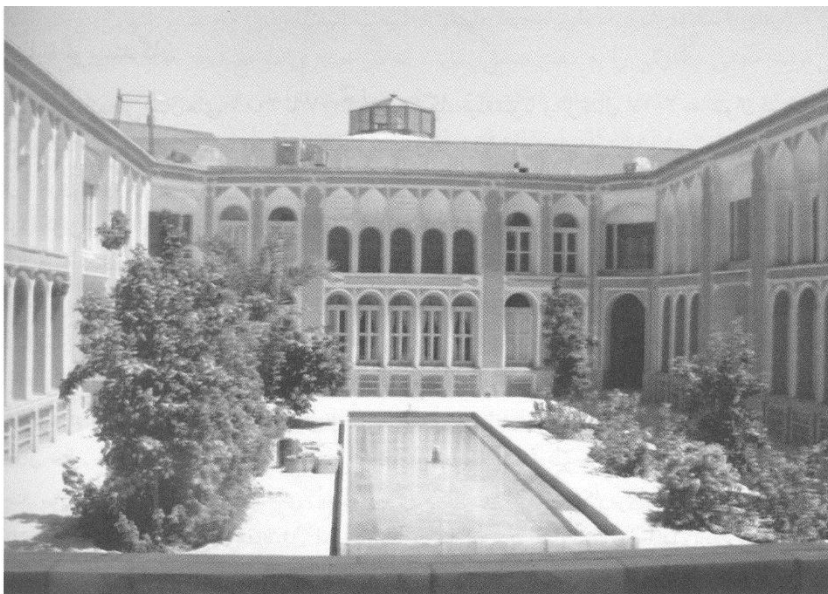
⁶ Access to Destinations

⁷ David Levinson

⁸ Rincton

⁹ Ventura

پایداری باهمستان‌ها با تأکید بر مکان‌گزینی متکی بر داشته‌های زیست محیطی و طراحی و ساخت همساز با ارزش‌های اجتماعی، زیست محیطی و اقتصادی در کشوری که سنت توسعه پایدار میراث ملی آن است؛ ایران.

گونه شاخصی از نمود آئین پایداری در معماری خانه‌های یزد (تصویر بالا) و پایداری نخلی بر خرابه‌های زلزله بم مبین نماد جاودانگی جایگاه این باهمستان (تصویر پایین)؛ بهزادفر، خرداد ۱۳۸۸ و بهمن ۱۳۸۲.

۵	پیشگفتار مترجمین
۱۱	درباره نویسندگان
۱۵	مقدمه

فصل اول: مشکلات جهانی و راهکارهای محلی

فصل دوم: پایداری، مفاهیم و سیاست‌ها

۱۴	۲-۱- کلیات
۱۷	۲-۲- ریشه‌های پایداری: یک تاریخچه مختصر
۲۲	۲-۳- اصلاحی باروری
۲۴	۲-۴- بیانیه اقتصاد پایدار
۲۶	۲-۵- آینده مشترک ما
۲۷	۲-۶- دستور کار ۲۱
۲۸	۲-۷- رویدادهای معاصر در زمینه پایداری
۴۳	۲-۸- رویکرد دولت فدرال (امریکا)

فصل سوم: پایداری و برنامه‌ریزی محلی

۵۶	۳-۱- تغییر طرز فکر و روندها
۶۵	۳-۲- حیثه عمل (قلمرو) دولت محلی
۶۹	۳-۳- نقش شهرسازان در ارتقاء پایداری
۷۲	۳-۴- شناسایی اقدامات ناپایدار
۷۳	۳-۵- ترویج و تبیین دیدگاه پیشنهادی
۷۴	۳-۶- ارتقاء راهبردها و برنامه‌ریزی منسجم
۷۶	۳-۷- گردآوری داده‌ها برای یک برنامه خوب و برجسته
۷۷	۳-۸- پرورش و تقویت همکاری درون واحدی و بین واحدی
۷۸	۳-۹- خدمت کردن به عنوان پیشگام و یا خوک آزمایشگاهی
۷۹	۳-۱۰- گوش فرادادن به جامعه و کار کردن با جامعه
۷۹	۳-۱۱- نتیجه

فصل چهارم: پایداری در مقیاس محلی

۸۴	۴-۱- هیأت راهبردی
۸۴	۴-۲- راهبران به مثابه یک نقطه اتکا
۸۶	۴-۳- خودارزیابی
۸۷	۴-۴- چشم‌اندازسازی

۸۸	۴-۵- معیارگزینی برای تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری
۸۹	۴-۶- ایجاد زیرساخت‌های اجتماعی
۹۱	۴-۷- اجرا و پایش
۹۳	۴-۸- تجزیه و تحلیل تخصصی
۹۴	۴-۹- شاخص‌ها و جمع‌آوری داده‌ها
	فصل پنجم: مطالعات موردی از برنامه‌های موفق توسعه پایدار
۹۹	۵-۱- سیاتل، واشنگتن؛ یک رویکرد مردمی
۱۰۹	۵-۲- سانتامونیکا، کالیفرنیا: دولت فعال
۱۱۷	۵-۳- چاتانوکا، ایالت تنسی، مشارکت همگانی
۱۲۸	۵-۴- کمبریج، ایالت ماساچوست: پیوند میان عمل‌گرایی اجتماعی و محیط علمی
۱۳۵	۵-۵- المپیا، واشنگتن: شهر نمونه واشنگتن، ۲۰۱۰
	پیوست‌ها
۱۴۳	پیوست الف: تعاریف و اصول توسعه پایدار
۱۵۲	پیوست ب: معیارهای مطلوبیت سنج‌های توسعه پایدار
۱۵۵	پیوست ج: تحلیل فرآیند مربوط به طرح‌ها و برنامه‌های ابتکاری توسعه پایدار
۱۶۲	پیوست د: فهرستی منتخب از سازمان‌ها و مراکز غیرانتفاعی، دولتی و تحقیقاتی مرتبط با پایداری که از دسامبر ۱۹۹۶ شروع به کار کرده‌اند
	منابع
۱۶۵	۱- منابع پایه تا سال ۱۹۹۶
۱۷۰	۲- منابع تکمیلی منتخب، ۲۰۱۰

مقدمه

تلاش برای برقراری توسعه پایدار، کوشش جامعی است که با توجه به گستردگی دامنه‌اش، همه جوانب ارتباط بین جوامع بشری و محیط طبیعی را در بر می‌گیرد. کارایی توسعه پایدار به مطرح شدن و کاربرد آن در سطوح مختلف مکانی شامل همسایگی (محله)، شهر، آبادی، منطقه، ایالت، سرزمین و جهان، و فراپوشی دیدگاه‌های مختلف علمی - حرفه‌ای، شامل: معماری، شهرسازی، مددکاری اجتماعی، محیط و منابع طبیعی، برنامه‌ریزی و نظیر آن بستگی دارد. در سال‌های اخیر گزارشات و مقالات متعددی مفاهیم، منافع و راهبردهای پایداری یک سیاره پایدار را، مورد بررسی و استناد قرار داده‌اند. برخی از گزارشات یک نیاز فراگیر برای تغییر را شرح می‌دهند. گروهی دیگر بر ضرورت تنظیم شبکه‌ای از خط‌مشی‌ها، اصول و اهداف تأکید می‌ورزند. بسیاری از گزارشات پایدار را در تنوعی از مقیاسات و سطوح اعم از جهانی، بین‌المللی، ملی یا ایالتی مورد بحث قرار داده‌اند^۱ (Rolen, 1995). درحالی‌که، عده‌ای دیگر مدل‌های نوآورانه‌ای را برای پایداری در مقیاس محلی^۲ و یا کلاً الگوهای توسعه پایدار عرضه می‌کرده‌اند^۳، برخی گزارشات، پروژه‌هایی که با استفاده از ملاک‌های خاص برای پایداری نظیر انرژی، آلودگی، زباله و اقتصادیات به انجام رسیده است را به معرض نمایش می‌گذارند^۴؛ و یا روش‌های فنی گردآوری اطلاعات به‌منظور راهنمایی در تصمیم‌گیری عرضه می‌کنند^۵. با توجه به اینکه جریان تحقیقات به سرعت در حال رشد است و به‌طور پایان ناپذیری پژوهش‌ها و اسناد علمی، به‌شرح توسعه پایدار می‌پردازند، این نوشتار چه انتظاری مترتب است؟

تعداد کمی از مطالب منتشره درباره توسعه پایدار به‌سمت کارهای شهرسازان حرفه‌ای نشانه رفته‌اند. در واقع بیشتر نوشتگان موجود مرتبط با پایداری، کلی‌تر از آن هستند که بتوانند به‌عنوان راهنما، نیازهای حرفه‌ای و روزمره شهرسازان و شهرسازی حرفه‌ای را پاسخ گویند. از طرف دیگر برخی اطلاعات، آنقدر تخصصی هستند که صرفاً در جهت راهنمایی گروه‌های ویژه‌ای از متخصصان نظیر: معماران، محیط‌شناسان، متخصصان انرژی و سیاست‌گزاران افاده می‌کنند. این پژوهش تلاش دارد تا نقش رشته شهرسازی را با بهره‌گیری از برخی نوشتگان موجود در زمینه ساخت‌وساز پایدار گسترش دهد و شهرسازان را به‌سوی پذیرفتن نقشی فعال‌تر در پایداری آینده جوامعشان سوق دهد. به‌علاوه، فقط تعداد کمی از

^۱ نگاه کنید به (President Council on Sustainable Development, 1996 & Scruugges, 1995).

^۲ نگاه کنید به (Institute of Portland Metropolitan Studies, 1995)

^۳ نگاه کنید به (Calthorpe, 1993 & Katz, 1994 & Duany, 1991)

^۴ نگاه کنید به (Public Technology, Inc, 1996)

^۵ نگاه کنید به (Community Environmental Council 1995, Center of Excellence for Sustainable Development, 1996)

نوشتگان موجود مثال‌هایی همه شمول از فرآیندهای توسعه پایدار جوامع اعم از انواع شهرها و آبادی‌ها و زیستگاه‌های جغرافیایی که متضمن؛ ریشه‌ها، ساختار، پیشرفت و منافعشان باشد، عرضه می‌نمایند.

بنابراین، نوشتار اخیر تلاش دارد به موارد زیر بپردازد:

- تشریح ریشه‌ها، مفاهیم و نظریه‌های توسعه پایدار.
- بررسی کلی توسعه باهمستانی (آبادی‌ها) در سطوح جهانی، ملی و ایالتی با تکیه بر توسعه پایدار.
- تشریح این امر که دنبال کردن مقوله پایداری، به‌عنوان يك ابتکار محلی، به چه معناست.
- راهبردهایی را پیشنهاد می‌کند که به‌وسیله آن‌ها، حرفه‌مندان شهرسازی محلی، بتوانند نقش مهمتری را در برنامه‌های توسعه پایدار ایفاء کنند.
- عناصری که بتوانند در برنامه توسعه پایدار يك باهمستان (آبادی)، گنجانده شوند، را پیشنهاد و معرفی می‌کند.
- پنج مورد از ابتکارات توسعه پایدار، که در مقیاس محلی اجراء شده‌اند، را تشریح می‌کند.
- به‌عنوان مرجعی برای خواننده، جهت استفاده از اسنادی که بررسی‌های جامع و مشخص‌تری را از این عنوان ارائه می‌دهند، به‌کار می‌آید.

با توجه به دامنه بالقوه مدارك یا گزارشاتی که توسعه پایدار را مورد خطاب قرار می‌دهند بسیار مهم است که جنبه‌هایی از پایداری، که این گزارش مورد بررسی قرار نمی‌دهد، مشخص شود. این نوشتار پایه‌های نظری و تاریخی تفکرات پایداری، که مقدمه مفیدی برای نوآشنایان توسعه پایدار است، را برای افراد مبتدی ارائه می‌دهد، بنابراین، شامل يك تحلیل جامع و کامل از همه تئوری‌های توسعه پایدار نمی‌باشد. این نوشتار سعی ندارد تنوع گسترده رویکردهایی که جوامع و مؤسسات گوناگون درباره پایداری اجرا می‌کنند را تحلیل کند. نهایتاً و مهمتر از همه، این که گزارش پیش‌رو نمی‌خواهد يك مدل توسعه پایدار همه شمول را، که موفقیت آن از قبل تضمین شده باشد، ارائه دهد. هر شهرسازی نیاز خواهد داشت قبل از اقدام به انجام يك برنامه‌ریزی توسعه پایدار، به‌منظور درك بهتر این امر که «پایداری»، برای کلیت آن جامعه چگونه معنا پیدا می‌کند، با ساکنان جامعه‌اش کار کند.

فصل اول این نوشتار به ارزیابی تصور عمومی رشد می‌پردازد و از شکل‌گیری پارادایم جدیدی سخن می‌گوید که محدودیت عمر منابع حیاتی جهان موضوع اصلی آن است. در

فصل دوم، ابتدا يك دید کلی از مفهوم توسعه پایدار، ریشه‌ها و مبانی آن به‌دست داده می‌شود. سپس شرح مختصری از تلاش‌های دستیابی به پایداری در سطوح بین‌المللی، ملی و منطقه‌ای (ایالتی) ارائه می‌گردد. فصل سوم به شرح تحول اندیشه‌ها در جهت معنی‌دار شدن توسعه پایدار برای جوامع و سازگار با منافع حیاتی آن‌ها می‌پردازد و الزامات توسعه پایدار در سطح محلی را توضیح می‌دهد. به‌علاوه، نقش‌های متعددی برای شهرسازان حرفه‌ای جهت دستیابی به اهداف توسعه پایدار پیشنهاد می‌دهد.

عناصر ویژه يك برنامه توسعه پایدار محتمل، به‌همراه راه‌های اجرایی آن در فصل چهارم معرفی می‌شود. نهایتاً، فصل پنجم به‌صورت تفصیلی نمونه‌هایی از برنامه‌های پایداری در پنج باهمستان (آبادی) را برای نشان دادن انعطاف‌پذیری و تعدد تلاش‌های ابتکاری فراگیر در سطوح یک سرزمین (ملی) را شرح می‌دهد.

در پایان، این نوشتار با عرضه يك بنیان قوی به خواننده فرصت می‌دهد تا از طریق پرسش‌های ذیل در راه پایداری ساخت و ساز قدم بردارد:

۱. توسعه پایدار چیست؟
۲. توسعه پایدار در سطح محلی به چه معناست؟
۳. برای پیشبرد اهداف و آموزه‌های جهانی پایداری، در سطح محلی نیاز به انجام چه اقداماتی است؟
۴. برای احراز يك برنامه توسعه پایدار موفق در جامعه یا آبادی من، به چه عناصری نیاز می‌باشد؟
۵. برای کارایی و کاربردی کردن برنامه‌های پایداری نقش شهرسازان چه می‌تواند باشد؟

آرزوی پایداری در دامنه توجال، که پس زمینهای آن را تهران غرق در آلودگی شکل داده است.

تک درختی منتظر در ارتفاعات البرز، تهران؛ بهزادفر، ۱۳۸۹/۰۹/۲۰